

När Sandäkra Jens betade djur.
På den tiden min far började med jord-
bruk, d. v. s. på 1880 talet fanns det inga kse-
stursförsäkringar. Att mista ett djur var där-
för en stor förlust. Redan första året som
jordbrukare hade min far en ko som blev
sjuk efter kalvningen. Att hämta veterinär
till sjuka djur var inte vanligt på den tiden.
Han bodde så långt borta att det blev för
dyrt. Man mixtrade mjölk med djuren så gott
man kunde eller också antitades en vefaren granne.
När den omtalade koen inte syntes till att bli-
va frisk igen, fick farmen för sig att hon
"kommit vid något" eller också att någon
illasinnad person gjort henne något illa
då hon gick på bete. Trots fars protester
repte farmen till Lösdala för att söka
den "kloke mannen" som bodde i Sand-

äkra, vanligen kallad Sandäkra-Jens. I
Postexpeditionen fanns det samtidigt en annan
person, som hade en sjuk ko och farmor
skulle söka bot även för denna. Som
"tecken" att visa, hade hon med sig några
kohår, som klippts av resp. koss tvansar.
Så farmor kom till Sandäkra-Jens sade
denne att skickebudet var det ingen fara med,
den kon skulle snart vara frisk. Jäme var
det med den andra. — "Er ko är död" sade Jens.
— "Det var konstigt" tyckte farmor, "hon levde
när jag reste." — "Ja, men hon är död nu"
sade Jens. — "Det är förresten Er sons ko,
säg till Er son, att han kommer hit, jag
vill tala med honom." Farmor reste hem
och mycket riktigt hade kon dött medan
farmor varit borta. Grannens ko blev
snart frisk. Farmor uppmanade far, att

resa till Sandäkra Jens som denne önskat.
Far svekade till en bärjan, men så fick
austikenheten överhand, varför han reste.
Det var på eftermiddagen han kom till
Sandäkra Jens. Denne sade då: "Det blir
för sent för dig resa hem idag, du får ligga
i kammaren här i natt. Jag skall kalla på
dig i morgon så tidigt att du hinna till tåget."
Far ville ju han reda på vad Jens ville tala
med honom om. Jens svarade att det skulle
han säga när det blev morgon. - "Men tom-
dog för dig skall jag ha i syn i natt." Sägna
visade han far in i en kammare där han
skulle övernatta. Far lade sig ovanpå kängen.
Åt gåt senare då det var natt hörde far att
Jens gick ut ur huset. Som det var måntjust
kunde far se honom gå in i skogen. Far
gick då ut och smög sig efter honom och

fick se honom sitta vid en bänk med
huvudet stött i händerna. Far stod länge
och tittade på honom, men då han inte förs-
tog sig något, tröttnade far på att stå och
titta, utan gick tillbaka in, lade sig och
sovade. På morgonen kom Jens och
väckte far. "Du får du resa på dig, så att du
hinner till tåget. Du får ha en kopp kaffe,
men du behövde inte gått och tittat efter
mig i natt." Far förstod att Jens hade märkt
att far smugit sig efter honom.

- "Vad" undrade far "hur var det med min ko?"

- "Ja, det ser konstigt ut" svarade Jens. "Vill
du att jag skall göra något vid den, som
var skuld till hennes död?"

- "Nej" svarade far, "men det skulle vara
intressant veta vem det var."

- "Det skall du få reda på. Han skall

komms hem till dig. Det tygs på gängen
vem det är." Sedan lämnade Jens för
några små kryten som skulle sättas i träsk-
lena vid staldämnarna. Bärjämte fick
för ett sammanullat papper, som han
fick tillrägelse att alltid bära på sig. Jens
försäkrade att aldrig något djur skulle dö
av sjukdom i det stället mera. Jens svade
för allt detta var endast 50 öre.

Ett par dagar efter fars hemkomst, kom en
av grannarna, utan att ha något egentligt
ärende. Han haltade på ens benet.

Så jag frågade min far, om han trodde,
att grannen var skyld till hans död och
om för överhuvudtaget trodde något på
Landåkra Jens förmåga, tog han endast
sitt mångtydiga teende.

Se träsklen där de små krytorna in-

sattes i brände hål, ha med tiden blivit
 numskna, varför jag ersatt dem med nya.
 Jag petade då i hålen för att om möjligt
 försöka ta reda på vad inlägget bestod av.
 Jag hittade ingenting. Förmodligen var det
 några ätter som för länge sen uppmultnat.
 Papperet som får fick, har jag tagit vara
 på. Det är ju i viss mån ett kulturdokument!
 Det är delvis angripet av mögel och kan inte
 läsas i ett sammanhang. Men en del går
 att tyda. Förutom vissa kabbalistiska
 tecken finnas följande läsbara ord:
 Trenita Penadika, Poles slav, Mersus
 Faber. H O R H O R F A B L E T A R H a r b t
 Faber J K H J R S L.
 Någon begriplig mening går det ej att få ut
 av detta.

När Ångstuga-Maria botade gula sjukkan.
Under senare hälften av 1800 talet torde gul-
soten ha gått som en epidemi över orten.
Den kallades här "gula sjukkan". En av dem
som blevo angripna var spinnmacksförsäljare
Hans Petter (efternamnet okänt). Han ansågs
som en modig karl, men då han bleo tillrädd
att vända sig till Maria Nilsson i gården
Ångstugan, för att få bot för sjukdomen,
lockade han. Emellertid gick han dit
efter att först ha besökt Blekenäs gästgivar-
gård. Så han kom in i stugan träffade
han endast ägaren Bengt Nilsson. För
honon ombalade han till ärende, men
sade samtidigt att han var rädd att boten
det hade något med fralldom att göra.
Bengt utträdde då: "Du behöver inte vara
rädd, hon stollar min sju inte, hon

han bara lite massa från den norra väggen
och några pepparkakor och annat smält."
Maria kom då in och hon såg på Karl
Petters utseende vad han var kommen
för. Hon plockade ihop några kyddor
och massa, som hon skrapade av norra
väggen på det omålade uthuset. Detta
sick Karl Petter äta upp. Om några
dagar var han återställd, hurvida det
var "medicinen" som hjälpte eller från
däpna eller om sjukdomen gått bort av
sig själv omå lämnas osagt.

När Amalia sköt bort trollskottet
Jag har ett tydligt minne från min barn-
dom, då en av fars kon efter kolningen
inte kunde resa sig. Lådan kallas kortfö-
lämning, men det var inte känt här på
den tiden, i början av 1900 talet. Farmor
som ännu levde, fött över 80 årig, påstod
att kon var sjuk, därför att någon elak
människa skjutit trollskott mot henne.
Lådorna skott kunde skjutas på hur långt
avstånd som helst. Farmor vill att man
skulle hämta Amalia Andreasson från
Husholma i Oddevunga socken, att skjuta
bort trollskottet, hon sadas ha sådan förmåga.
Far tvivlade på denna förmåga, han hade
ju en gång länge tillbaka varit hos Sand-
akrafens och fått trollkrytten, som han
satt in i träskåpan för att inga djur

skulle dö i det stallet. Det lycktes som om
det inte gjort någon nytta, eftersom hon
blivit sjuk. Min mor, som var varmt religiös,
tyckte inte om signering o.d. hon ansåg
nästan att det var synd. Emellertid blev
hon sämre och farmor allt enträgnare.
Resultatet härav blev att mor en kväll häm-
lade Amalia. Senna var försedd med en
liten pistol av äldre typ med lös knall-
kraft. Amalia laddade sin pistol med
sina ingredienser, varefter hon mor och
far gick ut i stallet. Jag fick inte gå med,
men fick någon förvänding att gå ut och
farmor, som var sängliggande kunde inte
hindra mig. Jag klättrade upp på båleväg-
gen och kikade in i stallet. Far höll en
lykta i handen, Amalia hade sin pistol.
Det var mycket spännande. Emellertid

hade hon själv rest sig upp och jag hörde Amalia säga - "Här behövs jag ju inte," varpå far gemälde - "Ja, skjut du bara, så blir hon säkert aldrig sjukare." Jag vet inte om Amalia förstod ironin i fars uttalande eller ej, men hon brände av ett skott, som skrämde alla djuren i stallet. Den sjuka kon hannade lätt upp i luften. Jag hörde far säga - "Det gjorde verkan," var efter jag kassade mig ned för väggen och sprang in. Amalia fick sedan kaffe och 50 öre i betalning för sitt skjutande. Sedan hon gick sin långa väg hem i nattens mörker.

När Cronwall lyste Willson

Före husaren Willson död sedan flera år tillbaka berättade en gång, att han aldrig trott på något övernaturligt, förrän han en kväll fick se ett stort sken, som kom upp ur marken och gick före och lyste honom och hans hustru, som voro på hemväg från en bejdning i Brännestadens i Kjellsborg. De gingo över en anosse, skenet kom då de voro mitt på anossen och följde dem till kanten av denna. Willsons hustru blev mycket rädd och var dagen därefter sjuk. Willson som inte var nybets skämstade och sade att det var "Cronwall som ville lysa dem, därför att de varit knektar ihop." Cronwall, som var död hade bott i ett hus i närheten av anossen.